

Nuoret herkkiä moralisoiville asenteille

Syksyllä sai ensi-iltansa rock-ooppera "Toikkanen", joka kuvaa nuorten elämää ja tunteja. Libreton kirjoitti nuoren polven runoilija Teemu Hirvilampi, musiikin sävelsi Ari Tanskanen, ja ohjauksesta vastasivat Risto Heikinheimo ja Pieta Koskenniemi. Pääosissa olivat Timo Toikka, Elina Hurme ja Ragni Grönblom.

"Toikkasen" tukijoina ovat olleet sosiaali- ja terveysministeriö, lääkintöhallitus, Uudenmaan lääninhallitus, Suomen Raittiusjärjestöjen Liitto, Alko ja Yleisradio.

Alkoholipoliitikka-lehti haastatteli libreton kirjoittajaa Teemu Hirvilammia, jolta tänä syksynä on tulossa uusi runokokoelma.

Miten sinusta tuli "Toikkasen" käsikirjoittaja?

— Sain toimeksiannon tilaajilta, ja suhtauduin siihen niin, että otan sen vastaan työnä ja että minun on tiettyyn päivään mennessä tehtävä se työ. Kaikkihan tietävät, mitkä runoilijan tulot ovat tässä maassa. Jos runokirjaa myydään hyvin, se tietää 7 000:ta markkaa. En minäkään elä omalla työlläni, vaan apurahoilla ja muilla armopaloilla.

— Mutta vaikka lähdin rahan takia tekemään tätä juttua, se muodostui myöhemmässä vaiheessa itsellekin aika tärkeäksi.

— Yleensä kun kirjailijalta pyydetään esimerkiksi näytelmä,

Taru Blomstedt ja Timo Toikka rockoopperassa "Toikkanen".
(Kuva: Juha Loikkanen)

ei hänelle anneta tarkkaan rajattua aihetta. Tämä oli sillä tavalla harvinainen työ, että aihe oli tarkkaan rajattu ja toimeksiantajat halusivat saada siihen jotain omalta lohkoltaan. Tässä keskityttiin nuorten alkoholin käyttöön, eikä huumeita saanut paljon käsitellä, koska ne tuolloin olivat poliittisesti kuumempi juttu.

— Aluksi oli sellainen tunne, että tekstin voi heittää lonkalta. Mutta mitä pitemmälle aihe kehittyi, niin sitä tavallaan näki,

että siihen voi heittää kaikki peliin ja että asiaa ei tarvitse käsitellä yksiviivaisesti tai laput silmillä. Me näimme siinä ryhmässä, joka juttua teki, että se käsittelee nuorten koko elämää. Alkoholin käyttö on siitä vain yksi osa.

"Toikkanen" ei vastaa muodoltaan raittiusliikkeen perinteistä tapaa tehdä valistustyötä. Aiheuttiko tämä työn aikana jännitteitä?

— Minun mielestäni oli hyvä asia, ettei tällaisia ongelmia tul-

lut. Se on positiivista, että ne ker-
rankin heittivät rahaa tämän-
tyyppiseen juttuun. Ainoa asia,
johon raittiusliitto puuttui, oli lii-
at voimasanat, jotka se siivosi
pois. Toisaalta jotkut halusivat
autenttista nuorten kieltä. Muita
ongelmia ei minun mielestäni ol-
lut. Aika joustavasti tämä juttu
tuli.

— Varmaan raittiusliikkeessä
oli ennakoluuloja. Meillä aina-
kin oli hirveät ennakoluulot,
mutta ne murenivat siinä, kun
tätä tehtiin. Olihan se tietysti
mieleltöntä runoilijana mennä pa-
perit kädessä eduskuntaan, jossa
kokoukset pidettiin, ja katsoa,
kun virkamiehet lukevat hiljaa ei-
vältä sano mitään.

Miten sinä luulet nuorten suh-
tautuvan ”Toikkaseen”?

— En tiedä. Jos tällaisessa on
vähänkin moralisoivia asenteita,
niin nuoret menevät heti lukkoon.
Nuoret ovat mielettömän herkkiä
tällaisille asioille. Minusta tun-
tuu, että tämä voi toimiakin, kun
siinä ei ole mitään opetusta, eikä
anneta moraalisia ohjeita. Se on
vain tarina jostakin kaverista, ja
siinä on visiona esitetty ihmisen
kehitys. Se on tehty nuorille, ei
millekään virkamiehille eikä teat-
terilaisille, joilla tietysti on omat
näkemyksensä asiasta.

Varttuneemmilla ihmisillä on
usein ennakoluuloinen ja mora-
listinen asenne nuoriin ja sellai-
nen oletus, että esimerkiksi alko-
holi ja huumeet liittyvät hyvin
kiinteästi nuorisokulttuuriin. Mi-
ten sinä näet tämän asian?

— En tiedä, onko se koulu vai
perhe vai jokin muu asia tässä
yhteiskunnassa, joka aiheuttaa
perusahdistusta. Kun nuori on
paljon herkempi kaikille asioille,
niin minusta tuntuu, että se on
yksi syy, minkä takia nuori tarvit-
see stimulansseja. Nämä ovat hy-
vin vaikeita kysymyksiä, mutta
tämän yhteiskunnan kehitys on
minun mielestäni peruskysymys.

— Minusta ei voida kuiten-

kaan ajatella pelkästään nuori-
soa. Kyllä ne vanhemmatkin ih-
miset ryyppää, kotona tai muual-
la sisällä, mutta nuorilla ei ole
mihin mennä, ja siksi he näkyvät
kadulla kännissä. Mutta mistä
nuoret ovat mallit oppineet? Siinä
pitäisi katsoa vähän vanhempaa
sukupolvea.

— Mutta kyllä nuorten alko-
holin käyttöä aivan selvästi liioi-
tellaan.

Teemu Hirvilammi pysähtyy
pohtimaan tunteja, joita ravinto-
lassa käynti aiheuttaa.

— Kun istut ravintolassa, on
koko ajan sellainen tunne, ettei
sinun pitäisi olla siellä. Ja vaikka
et olisikaan juonut mitään, sinulla
on sellainen olo, että sinua tuijote-
taan, että onkohan tuo nyt selvä
vai kännissä.

— Rajoituksia ja valvontaa pi-
täisi karsia. Eikä ole mitään jär-
keä siinä, että joutuu maksamaan
päästäkseen sisään tai päästäk-
seen pois ravintolasta.

Ovatko ihmisissä ahdistusta ai-
heuttavat tekijät ennen kaikkea
suomalaiseen yhteiskuntaan liit-
tyviä vai missä määrin ne kietou-
tuvat yhteen maailmanlaajuisten
asioiden kanssa, koko ihmiskun-
nan tulevaisuuteen liittyvien teki-
jöiden kanssa?

— Kyllähän se tietysti heijas-
tuu päässä, kun tv-ruudusta tulee
jatkovasti sotaa. Minusta tuntuu,
että ihmisten ja varsinkin nuorten
tajunta on täyttynyt uutiskuvilla.
Ja vaikka kuvitellaan, että Suomi
on rauhallinen paikka, niin itse
asiassa me olemme koko ajan so-
dan keskellä, koska se on meidän
tv-ruuduissamme. Se koetaan
henkisenä ahdistuksena.

— Kuulin radiosta, että jonkin
tutkimuksen mukaan opiskelijoi-
den keskuudessa kuviot ovat
muuttuneet täysin niin, että opis-
kelijat ovat puritaaneja, opiskele-
vat mielettömästi ja että heillä on
kova tarve päteä koko ajan ja
valmistua joksikin.

— Olen käynyt joissakin opis-

kelijoiden bailuissa. Kyllä ne ovat
muuttuneet. Dallas-elämä on tul-
lut sinnekin kovaa vauhtia. Ajat-
telua ja järkeä ei arvosteta, vaan
tehokkuutta. Sen hinta on sairas
yhteiskunta.

— Minun mielestäni on hul-
lua, että nuorilta vaaditaan hei-
dän elämänsä paras aika askeetti-
seen elämään, kitumiseen opinto-
lainalla jossakin tiilikylässä. Kyl-
lä siitä traumat jää.

— Ihmisen on sitten pakko
purkaa ahdistustaan. Mutta mikä
on tässä yhteiskunnassa moraa-
lisesti oikeutettu tapa purkaa it-
seään? Meillä on kynäilypiirejä,
maalaukerhoja, asukasyhdistys-
ten lentopallokerhoja ja muita,
joihin voi työn jälkeen mennä te-
rapiamielessä. Mutta jotenkin ne
ovat väkinäisiä. Kun ensin raken-
netaan jokin kaupunginosa päin
seiniä, niin sitten on pakko syn-
nyttää jokin kerho tai rakentaa
toimintatilat, että ihmiset unohtai-
sivat, ettei heillä ole ainutta-
kaan puuta pihalla. Tai unohtai-
sivat sen, että ihmiset ovat ja-
kaantumassa kahteen ryhmään,
kunnollisiin ja raittiisiin ja sitten
sellaisiin, jotka elävät niin kovaa
elämää, etteivät välitä enää mis-
tään. Nämä raittiit kuntoilevat,
käyvät äänestämässä, eivät ole
poissa työstä, ovat luotettavia,
mutta jonakin päivänä joku heistä
voi mennä täysin pois tolaltaan.

Miten on nuorten laita, onko
nähtävissä sellaista, että osa nuo-
rista syrjäytetään jo lähtöviivalla,
ennen kuin he ovat päässeet oman
elämän alkuun?

— Kyllä minusta näin on.
Työttömyys on paha ongelma ja
nuorten asuntotilanne ainakin
Helsingin seudulla. Monet nuoret
eivät pääse pois kotoaan sen
vuoksi, että heillä ei ole asuntoa.
Työttömyys on selvästi pahem-
paa pohjoisessa kuin etelässä.
Kun on kuntia, joissa työttömyys
on parikymmentä prosenttia ja
nuorten kohdalla vielä enemmän,
kun heillä ei ole ammattitaitoa, se

alkaa jo olla mielestöntä. Armeijaan pyrkii niin paljon vapaaehtoisia, ettei kaikkia pystytä ottamaan vastaan. Sekin kertoo jotain tästä maasta. Onhan se mielestöntä, että nuori jättää unelmansa ja lähtee sen takia armeijaan, koska se ratkaisee vuodeksi eteenpäin hänen elämänsä. Mitä sen jälkeen? YK-sotilaaksi?

— Nyt on niin, että pankit ovat nuorisopolitiikan todellisia johtajia. Ne antavat nuorisolainoja. Kun menet armeijaan, saat viidentonnin lainan, tai kun menet autoliikkeeseen ja ostat auton, sinulla on 60 kuukautta aikaa maksaa sitä. Mutta kukaan ei puhu koroista, vaan sinä saat kaiken ikään kuin ilmaiseksi.

— Todellisuus on kuitenkin sitä, että sinä huomaat, ettei sinulla ole mahdollisuutta tuohon hankintaan. Palkka ei riitä, eikä sinun unelmasi vastaa sitä, mitä sinulle tarjotaan.

— Mutta sitten on toisaalta niitä, jotka viettävät sellaista elämää, jota sinä et itse vietä, ja se tekee sinut hirveän epävarmaksi, etkä sinä tiedä, mihin sinä kuulut, mitkä ovat sinun todellisia unelmiasi tästä maasta.

— Erilaisuuksia nuorison keskuudessa vielä tietoisesti kärjistetään ja kauppamielessä eri nuorisoryhmille tarjotaan omaa tuotetta.

— Kun nämä perusjutut saataisiin kuntoon, monet ongelmat lieventyisivät. Eduskunnan pitäisi tehdä sellaisia päätöksiä, jotka helpottaisivat asuntotilannetta ja työttömyyttä nuorten kohdalla.

Jorma Hentilä

Uutisia Kiinasta

”Missit, rock-musiikki ja Hollywood lukeutuvat nyt kiinalai-

seen todellisuuteen. ... Kiina on avannut porttinsa läntisen teollisuuden lisäksi kansainväliselle viihteelle, joka on otettu vastaan riemulla”, mutta myös ”lieveilmiöt kasvavat”. Näin kertoi Iltasanomien Mikko Montonen viime keväänä. Kiina muuttuu ja maailma sen mukana. Yksi ulottuvuus kiinalaisessa muutoksessa on alkoholin kasvava käyttö.

Muutamassa vuodessa alkoholin valmistusmäärät ovat kasvaneet moninkertaisiksi. Oluen tuotanto nelinkertaistui vuosina 1978—83; se nousi 16,3 milj. hehtolitraan. Rypäleviinin valmistus vastaavasti kaksinkertaistui 1,3 milj. hehtolitraan, riisiviinin valmistus nelinkertaistui 6,2 milj. hehtolitraan ja tislattujen juomien valmistus kaksinkertaistui 29 milj. hehtolitraan. Tuotannon modernisointi ja laajentaminen ovat käynnissä kaikilla alkoholiteollisuuden sektoreilla ja paljolti ulkomaisen, mm. ranskalaisen, belgialaisen ja länsisaksalaisen teknologian turvin. Väkevien juomien valmistajana Kiina on jo maailman suurin. Keskimääräiset kulutusluvut eivät tosin vielä ole kovin suuria. Olutta, ”juoksevaa leipää”, valmistetaan saman verran kuin keskitason eurooppalaisessa valtiossa, mutta tulevaisuus on oluen, sillä erityisesti nuoriso pitää olutta ”modernina juomana”. Rypäleviiniä valmistetaan saman verran kuin Sveitsissä, mutta viininkin suosio on kasvussa ja viljelyksien laajentaminen käynnissä. Elintarvikeministeriön viiniosasto kaavailee vuoden 2000 mennessä jo 10 milj. hehtolitrin tuotantoa, joka nostaisi Kiinan Portugalin ja Neuvostoliiton nykyisiin tuotantomääriin. Riisiviini voidaan vielä lisätä lukuihin (Li Cheng 1985, 300).

Alkoholijuomia ei vain valmisteta, niitä myös juodaan: Li Chengin mukaan alkoholijuomien tuotanto ei vielä läheskään

vastaa kysyntää. Käynnissä täytyy olla perustavan murroksen Kiinan alkoholikulttuurissa, mutta miksi juuri nyt? Alkoholin kulutuksen kasvu voidaan varmasti liittää Kiinan modernisoitumiseen, uuden kaupunkikulttuurin kehitykseen ja länsimaisen kulttuurin maihinnouluun. Tässä haluan kuitenkin kiinnittää huomion siihen reuna-alueeseen, joka tämän murroksen toteutumiselle on välttämätön, joskaan ei riittävä, nimittäin raaka-aineen saatavuuteen maataloudessa toteutuneen edistyksen pohjalta.

Ei voi olla pelkästään sattuma, että Kiinasta on parin viime vuoden aikana tullut maailman suurin sekä vehnän että tislattun alkoholin tuottaja. On hämmästyttävää, miten maatalouden tuotanto on äkillisesti kasvanut samanaikaisesti alkoholin tuotannon kanssa. 1970-luvun Kiinan maataloustuotanto polki monessa suhteessa paikallaan, mutta jo edellä käsiteltyinä viitenä vuotena, 1978—1983, viljan hehtaarisadot nousivat nopeasti ja viljan tuotanto kasvoi 27 %. Erityisesti edistyi erikoiskasvien, mm. alkoholin tuotannon kannalta tärkeiden sokeriruo’on ja sokerijuurikkaan, tuotannossa. Niiden tuotanto kaksinkertaistui mainittuna aikana. Vaikka kotieläintuotannon saavutukset eivät olekaan verrattavissa peltotuotteisiin, kasvoi myös sianlihan tuotanto 55 % etupäässä rehuviljaruokinnan lisääntymisen ansiosta (Walker 1984, 789–792).

Tehostuneen maataloustuotannon takana on maatalouden uudelleenjärjestely vuodesta 1979 alkaen. Hintajärjestelmää ja eri tuotteiden hintasuhteita on muutettu pyrkimyksenä kannustaa tuotantoa hintojen ja markkinoiden avulla. Samalla suunnittelujärjestelmää on desentralisoitu, päätuotteiden tuotantoa ja kylvömääriä koskevien kiinteiden tavoitteiden sijaan tavoitteet on kyt-